

Dönem : 1
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 772

Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya ve Kuzey - İrlânda Birleşik Kırallığı ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği arasında akdedilen ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetince imzalanan «Atmosferde, fezada ve su altında nükleer silâh denemelerinin yasaklanması hakkında Andlaşma» nın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı ve Millî Savunma ve Dışişleri komisyonları raporları (1/604)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 2172/5398

11 . 12 . 1963

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 5 . 12 . 1963 tarihinde kararlaştırılan (Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya ve Kuzey - İrlânda Birleşik Kırallığı ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği arasında akdedilen ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetince imzalanan «Atmosferde, fezada ve su altında nükleer silâh denemelerinin yasaklanması hakkında Andlaşma» nın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı) gerekçe ve ekleriyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

İsmet İnönü
Başbakan

GEREKÇE

Dünyada güvenlik ve istikrar içinde devamlı bir barışın kurulması için gerekli şartlardan ve teminatlardan en mühimmini; nükleer silâhlar da dâhil olmak üzere, bütün silâhların, milletler-arası müessir bir kontrol altında, tedricen ve muvazeneli olarak ortadan kaldırılması suretiyle, tam ve genel silâhsızlanmanın sağlanması teşkil eder. Özellikle, büyük tahrip kuvvetine sahip olan ve insan sağlığına zararlı radyoaktif döküntüler husule getiren nükleer silâhlar sahasında son yıllarda kaydedilen büyük ilerlemeler yüzünden mühim ve müstacel bir mahiyet iktisabeden nükleer denemelerin yasaklanması meselesinin halli yolunda sarf edilen uzun ve yorucu gayretlerin başarılı neticelerinden biri; Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Sovyetler Birliği arasında 5 Ağustos 1963 tarihinde Moskova'da akdedilen ve atmosferde, fezada ve su altında nükleer silâh denemelerinin yasaklanmasını öngören ilişik andlaşma olmuştur.

Birleşmiş Milletler Yasasına ve prensiplerine uygun olarak, barış ve gerçek güvenliğin hâkim olduğu bir milletlerarası düzenin tesisini, bugünkü ve gelecekteki nesilleri tehdideden nükleer denemelerin yasaklanmasını ve milletlerarası müessir bir kontrol altında tam ve genel silâhsızlanmanın tahakkukunu daima arzu eden, bu vadiye yapılan çalışmalara katılarak, sarf edilen gayretleri desteklemekten geri kalmıyan Hükümetimiz, nükleer silâh denemelerinin tahripkâr ve zararlı tesirlerini, kısmen de olsa, önlemek gayesiyle 5 Ağustos 1963 tarihinde, barışın tesis ve idamesinde, ellerindeki nükleer kudret sebebiyle, ilk plânda mesuliyet sahibi devletler arasında

akdedilen bahis mevzuu Andlaşmayı, müspet bir merhale ve inandığı gayelerin gerçekleşmesi yolunda atılan ümit verici bir ilk adım saymıştır.

Bu görüş ve zihniyet içinde Andlaşmayı memnulukla karşılayan Türkiye Hükümeti, Washington, Londra ve Moskova'daki siyasi temsilcileri vasıtasıyla 9 Ağustos 1963 tarihinde bu belgeyi imzalamış bulunmaktadır.

Halen 100 ü müteceviz sayıda Devlet tarafından imzalanmış bulunan Andlaşma, nükleer silâh mevcudunu azaltmamakta, nükleer harb tehlikesini ortadan kaldırmamakta ve silâh yarışmasına son vermemekte olmasına rağmen, yeraltı denemeleri hariç diğer bütün nükleer silâh denemelerini yasaklanmasını öngörmekte; özellikle, insan sağlığına zararlı nükleer döküntü tehlikesini önlemekte ve insanlığı barışa doğru götüren bir ilk adım olması sebebiyle, Doğu - Batı münasebetlerinde diğer meselelerin halli için ümit uyandırmış bulunmaktadır.

Andlaşmaya ait tasdik belgelerinin Birleşik Amerika, İngiltere ve Sovyetler Birliği Hükümetleri arasında teadi edilmesi üzerine, Andlaşma bu üç Devlet için 10 Ekim 1963 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Memleketimiz hakkında da, onaylama belgesinin tevdi edildiği gün yürürlüğe girecektir. Bu sonucun sağlanması için ilişik kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Millî Savunma Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Millî Savunma Komisyonu

Esas No. : 1/604

Karar No. : 20

15 . 7 . 1964

Yüksek Başkanlığa

Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya ve Kuzey - İrlanda Birleşik Krallığı ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği arasında akdedilen ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetince imzalanmış «Atmosferde, fezada ve su altında nükleer silâh denemelerinin yasaklanması hakkında Andlaşma» nun onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı Dışişleri ve Millî Savunma bakanlıkları ilgililerinin iştirakleriyle komisyonumuzla tetkik ve müzakere edilerek tasarı aynen kabul edildi.

Dışişleri Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millî Savunma
Komisyonu Başkanı

Ordu
P. Güleç

Erzurum
S. Konuray

Sözcü
Edirne
T. Asal

Giresun
M. K. Çilesiz

Çanakkale
S. Endik

İmzada bulunamadı.
Kocaeli
H. Kısıyol

Niğde
A. Eren

Edirne
Söz hakkım mahfuzdur.

N. Özoğul
Muş
Söz hakkım mahfuzdur.
S. Öztürk

Dışışleri Komisyonu raporu

2 . 12 . 1964

Millet Meclisi
Dışışleri Komisyonu
Esas No. : 1/604
Karar No. : 9

Yüksek Başkanlığa

Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya ve Kuzey - İrlanda Birleşik Kırallığı ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği arasında akdedilen ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetince imzalanan «Atmosferde, fezada ve su altında nükleer silâh denemelerinin yasaklanması hakkında Andlaşma»nın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda görüşüldü.

Gereğede serd edilen sebepler Komisyonumuzca da yerinde görülerek tasarı aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurula arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Kâtip ve bu rapor			
Başkan	sözeüsü		
Kocaeli	İstanbul	Diyarbakır	Eskişehir
Nihat Erim	Oğuz Oran	Vefik Piriñcioğlu	E. G. Sakarya
İstanbul	İstanbul	İstanbul	İzmir
F. K. Gökay	Ö. Z. Dorman	Selim Sarper	Şinasi Osma
Kars	Mardin		Sivas
S. Öktem	V. Dizdaroğlu		Güner Sarısözen

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya ve Kuzey - İrlanda Birleşik Kırallığı ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği arasında akdedilen ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetince imzalanan «Atmosferde, fezada ve su altında nükleer silâh denemelerinin yasaklanması hakkında Andlaşma»nın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya ve Kuzey - İrlanda Birleşik Kırallığı ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği arasında 5 Ağustos 1963 tarihinde Moskova'da akdedilen ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetince 9 Ağustos 1963 tarihinde imzalanan «Atmosferde, fezada ve su altında nükleer silâh denemelerinin yasaklanması hakkında Andlaşma»nın onaylanması uygun görülmüştür.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

5 . 12 . 1963

Başbakan	Devlet Bakanı ve	Devlet Bakanı ve	Devlet Bakanı ve
İsmet İnönü	Başb. Yardımcısı	Başbakan Yardımcısı	Başbakan Yardımcısı
	E. Alican	H. Dinçer	T. Feyzioğlu
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
V. Piriñcioğlu	R. Aybar	N. Ökten	A. K. Yörük
	M. Meclisi	(S. Sayısı : 772)	

Millî Savunma Bakanı <i>İ. Sançar</i>	İçişleri Bakanı <i>İ. Seçkin</i>	Dışişleri Bakanı <i>F. C. Erkin</i>	Maliye Bakanı <i>F. Melen</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>İ. Öktem</i>	Bayındırlık Bakanı <i>A. H. Onat</i>	Ticaret Bakanı <i>A. Oğuz</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>F. K. Gökay</i>
Güm. ve Tekel Bakanı <i>O. Öztrak</i>	Tarım Bakanı <i>M. İzmen</i>	Ulaştırma Bakanı <i>İ. Ş. Dura</i>	Çalışma Bakanı <i>B. Ecevit</i>
Sanayi Bakanı <i>F. Çelikbaş</i>	Turizm ve Tanıtma Bakanı <i>N. Arduçoğlu</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>H. Mumcuoğlu</i>	

ATMOSFERDE, FEZADA VE SU ALTINDA NÜKLEER SİLÂH DENEMELERİNİN MEN'İ HAKKINDA ANDLAŞMA

Aşağıda «asıl taraflar» olarak anılan Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya ve Kuzey İrlânda Birleşik Kırallığı ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Hükümetleri,

Silâhlanma yarışına son verilmesi ve nükleer silâhlar dâhil her nevi silâhların istihsal ve denemesine mâtuf teşviklerin bertaraf edilmesi yolundaki Birleşmiş Milletler gayelerine uygun olarak milletlerarası müessir bir kontrol altında umumi ve topyekûn silâhsızlanmaya dair bir anlaşmanın mümkün olan en kısa zamanda akdinin başlıca amaçları olduğunu ilân ederek,

Her çeşit nükleer silâh denemesinin bilâmüddet durdurulmasını sağlamaya çalışarak ve bu maksatla müzakerelere devamla kararlı ve beşer çevresinin radyo - aktif maddelerle buluşturulmasına son vermeye arzulu olarak, aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır :

Madde — I

1. Bu Andlaşma taraflarından her biri, kendi hükümranlığı veya kontrolü altında bulunan hangi yerde olursa olsun nükleer silâh deneme infilâkı veya her hangi bir nükleer infilâkı men-etmeyi, önlemeyi ve bunları yapmamayı deruhde eder :

a) Atmosferde, feza dâhil atmosfer dışında, veya karasuları veya açık denizler dâhil su altında, veya

b) Bir devletin hükümranlık veya kontrolü altında yapılan bir infilâk bu devletin kara hudutları dışında radyo - aktif kalıntılara sebebiyet verdiği takdirde bu infilâkın yapılacağı diğer bütün çevrelerde. İşbu tâli fıkranın hükümleri, tarafların, giriş kısmında da belirttikleri üzere, tahakkukuna çalışacakları, yeraltı infilâkleri dâhil bütün nükleer deneme infilâklarının daimî surette men'ini sağlayacak bir Andlaşmanın akdine hâlel getirmeyecektir.

2. Bu Andlaşma taraflarından her biri, yukarıda tasrih edilen yerlerden her hangi birinde vukubulacak veya bu maddenin 1 nci fıkrasında belirtilen neticeleri meydana getirecek olan bir nükleer silâh deneme infilâkı veya diğer her hangi bir nükleer infilâka sebeb olmaktan, teşvik veya her türlü iştiraktan ve bunu yapmaktan kaçınmayı, ayrıca taahhüdeder.

Madde — II

1. Taraflardan her biri işbu Andlaşmanın tadilini teklif edebilir. Her tadil teklifinin metni Andlaşmanın tevdi edileceği Hükümetlere sunulacak ve adı geçen Hükümetler de bu metni Andlaşmanın bütün taraflarına tebliğ edeceklerdir. Bundan sonra taraflardan üçte biri veya daha fazlası talebettiği takdirde, Andlaşmanın tevdi edildiği Hükümetler bu tadil teklifini görüşmek üzere, bütün tarafların davet edileceği bir konferans toplayacaklardır.

2. Andlaşmada yapılacak her hangi bir tadilin, Andlaşmanın asıl taraflarının oyları dâhil tarafların oylarının ekseriyetle kabul edilmesi şarttır. Tadil, asıl tarafların tasdik belgeleri dâhil, bütün tarafların ekseriyetinin tasdik belgelerinin tevdi üzerine bütün taraflar için yürürlüğe girecektir.

Madde — III

1. Bu Andlaşma bütün devletlerin imzasına açıktır. Bu Andlaşmayı işbu maddenin 3 neü fıkrası mucibince yürürlüğe girmesinden evvel imzalamamış bulunan her devlet Andlaşmaya her an katılabilir.

2. — Bu Andlaşma, taraflara tasdik edilecektir. Tasdik belgeleri ve iltihak belgeleri, burada Andlaşmanın tevdi edileceği Hükümetler şeklinde anılacak olan ve Andlaşmanın asıl tarafları bulunan Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya ve Kuzey - İrlanda Birleşik Krallığı ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Hükümetlerine tevdi edilecektir.

3. — Bu Andlaşma, asıl tarafların hepsinin Andlaşmayı tasdik ve tasdik belgelerini tevdi etmelerini mütaakıp yürürlüğe girecektir.

4. — Tasdik veya iltihak belgelerini bu Andlaşmanın yürürlüğe girişini mütaakıp tevdi etmiş bulunan Hükümetler hakkında bu Andlaşma, tasdik veya iltihak belgesinin tevdi edildiği gün yürürlüğe girecektir.

5. — Andlaşmanın tevdi edildiği Hükümetler, her imza tarihinden, Andlaşmanın her tasdik veya iltihak belgesinin tevdi tarihinden, Andlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinden, konferanslar akdi hususundaki her talebin ve diğer ihbarların alınış tarihlerinden Andlaşmayı imzalayan ve buna katılan devletleri derhal haberdar edeceklerdir.

6. — Bu Andlaşma Birleşmiş Milletler Yasası'nın 102 neü maddesine uygun olarak, Andlaşmanın tevdi edileceği Hükümetlerce tescil ettirilecektir.

Madde — IV

İngilizce ve Rusça metinleri aynı derecede muteber olan bu Andlaşma, Andlaşmanın tevdi edileceği Hükümetlerin arşivlerinde muhafaza edilecektir. Bu Andlaşmanın usulüne uygun musaddak birer örneği, Andlaşmanın tevdi edileceği Hükümetler tarafından münzi ve katılan devletler Hükümetlerine dağıtılacaktır.

Yukarıdaki hususları tasdik zımında, gereği şekilde yetkili kılınmış aşağıda isimleri yazılı kimseler bu Andlaşmayı imzalamışlardır.

Bin dokuz yüz altmış üç Ağustosunun beşinci günü Moskova şehrinde üç nüsha halinde düzenlenmiştir.

5 Ağustos 1963 tarihinde Moskova'da akdedilen «Atmosferde, fezada ve su altında nükleer denemelerin yasaklanmasına dair Andlaşma» ya 4 Aralık 1964 tarihine kadar tasdik belgelerini tevdi eden devletler (Washington Büyükelçiliğimizden ve Ankara'daki İngiltere Sefaretinden alınan bilgilere göre)

1. Endonezya	30. S. S. C. Birliği
2. Kanada	31. Polonya
3. Seylân	32. Çekoslovakya
4. Meksika	33. Hindistan
5. Ruanda	34. Macaristan
6. Guatemala	35. Avusturalya
7. Finlândiya	36. Bulgaristan
8. Gana	37. Burma
9. Birleşik Arap Cumhuriyeti	38. Norveç
10. Danimarka	39. Tayland
11. İsrail	40. İsveç
12. İsviçre	41. Romanya
13. Gabon	42. İrlanda
14. Sierra Leone	43. Yunanistan
15. Afganistan	44. Mongolya
16. Uganda	45. Güney Afrika Cumhuriyeti
17. Yugoslavya	46. Tanganika
18. Moritanya	47. Ürdün
19. İzlanda	48. Dominik Cumhuriyeti
20. İran	49. San Marino
21. Ekvator	50. Nijer
22. Çin Cumhuriyeti	51. Malaysia
23. Liberya	52. Trinidad ve Tobago
24. Suriye Arap Cumhuriyeti	53. Avusturya
25. Senegal	54. Kore Cumhuriyeti (ihtirazi kayıtla)
26. Japonya	55. Peru
27. Yeni Zelânda	56. Holânda
28. Amerika Birleşik Devletleri	57. Nepal
29. İngiltere	